

Onderzeedienst

Den Helder, 19 december 2017

Betreft: Oorlogsgraven Nederlandse Onderzeeboten WWII.

Geachte nabestaande,

Graag wil ik u met deze nieuwsbrief op de hoogte brengen van de ontwikkelingen rond onze onderzeeboten die in de Tweede Wereldoorlog strijdend ten onder zijn gegaan. Voorop staat daarbij onze voortdurende inspanning de herinnering aan uw familieleden en onze oud-collega's, die het hoogste offer brachten, levend te houden. De Werkgroep Onderzeeboten, waarin zowel de Stichting Nabestaanden Onderzeeboten 1940-1945 als de Commandant Zeestrijdkrachten hun krachten bundelen, heeft hierbij het voortouw.

4 mei herdenking

Op 4 mei hebben wij onze gezamenlijke herdenking bij het monument voor de gevallen van de Onderzeedienst in 1940-1945 gehouden. Wij houden deze bijeenkomst al sinds 1948 en ook dit jaar heb ik mogen vaststellen dat velen van u met grote en warme belangstelling deze herdenking bijwonen. Hierbij valt op dat ook steeds meer jongeren zich hierbij aansluiten en dat is een goed teken.

De Onderzeebootwrakken in "De Oost"

Gedurende dit jaar zijn er diverse ontwikkelingen geweest rond de ongewenste aantasting en beschadiging van onze oorlogsgraven.

Nadat vorig jaar geconstateerd is dat de wrakken van de Slag in de Javazee (Hr.Ms. De Ruyter, Hr.Ms. Java en Hr.Ms. Kortenaer) nagenoeg geheel verdwenen zijn, zijn acties opgestart om inzicht te krijgen in de toestand van de overige wrakken in de Javazee en in de Zuid-Chinese Zee. Hierbij wordt samengewerkt tussen de Ministeries van Buitenlandse Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Defensie.

Allereerst is een inventarisatie gemaakt van de scheepswrakken met hun locaties, als basis voor totstandkoming van een Memorandum Of Understanding (MOU) met de kuststaten in

welk gebied de wrakken liggen. Met Indonesië is inmiddels een MOU getekend, de gesprekken voor een vergelijkbare MOU met Maleisië zijn nog gaande.

Gehoopt wordt dat in het komende jaar met beide landen concrete afspraken gemaakt kunnen worden zodat de wederzijdse erfgoedbeheerders gezamenlijk hun gewenste beleid tot uitvoer kunnen brengen. Voor de onderzeeboten is dit des te belangrijker omdat al onze onderzeeboten in de wateren van Maleisië liggen, om precies te zijn in de Exclusieve Economische Zone van dat land. Enkele jaren terug was al bekend gemaakt dat de wrakken van de Onderzeeboten Hr.Ms. O16 en Hr.Ms. K XVII al nagenoeg zijn verdwenen. Hoe het met Hr.Ms. O20 en K XVI staat is nog onzeker.

De Onderzeebootwrakken in de Noordzee

De oorlogswrakken in de Noordzee hebben ook alle aandacht.

Sinds haar ontdekking in 1995 is het wrak van Hr.Ms. O22 niet meer bezocht. De videobeelden die we hebben van het wrak dateren dan ook van die ontdekking waarbij overigens alleen haar bakboordzijde is gefilmd. Aangezien de boot op een diepte van 180 meter ligt is onderzoek niet zomaar te doen. Toch wil de Werkgroep Onderzeeboten proberen bij goede gelegenheid het wrak met moderne sonar en camera's completer in beeld te brengen om zo wellicht definitief vast te kunnen stellen wat de oorzaak van het vergaan van de boot is.

Hr.Ms. O13 is de laatste Nederlandse boot die nog niet is gevonden. In onze, tot dusver vergeefse, zoektocht worden wel steeds Britse en Duitse onderzeebootwrakken aangetroffen en onderzocht. Hier gaat het vooral om wrakken uit de Eerste Wereldoorlog. Deze liggen dus inmiddels al 100 jaar op de zeebodem en soms diep in het zand. Door het zoute water en de schurende werking van het zand verdwijnen de wrakken langzaam maar zeker. Toch zijn ze nog steeds goed herkenbaar en getuigen als ware monumenten van de tol die de oorlog op zee geëist heeft.

In het afgelopen jaar zijn ook weer diverse mogelijke locaties voor de zoektocht naar Hr.Ms. O13 onderzocht.

Het schip Commandant Fourcault waarmee de Stichting "Duik de Noordzee Schoon" de afgelopen jaren duikreizen naar wrakken op de Noordzee heeft gemaakt heeft een aantal voor de zoektocht naar Hr.Ms. O13 interessante locaties onderzocht en daarbij ook gedoken naar enkele onderzeebootwrakken. Helaas zonder een spoor te vinden van Hr.Ms. O13, maar zo is er wel weer meer kennis over de betreffende onderzeebootwrakken verzameld en is zeker gesteld dat hier een juiste identificatie heeft plaatsgevonden. Deze locaties zijn daarmee uit de zoeklijst geschrapt.

Het hydrografisch opnemingsvaartuig Zr.Ms. Snellius heeft in de maanden juni tot oktober 2017 bij haar opnemingswerkzaamheden op de Noordzee een aanzienlijk deel van het Nederlandse deel van het Continentaal Plat gedetailleerd in kaart gebracht en daarbij ook diverse mogelijke "O13" locaties onderzocht. Op een vijftal locaties midden op zee werd geen spoor van een onderzeebootwrak aangetroffen waardoor deze konden worden

weggestreept. De vlak onder de Noorse kust liggende zoekpunten konden vanwege het zeer diepe water en de toen heersende slechte weersomstandigheden helaas niet worden onderzocht. Deze zullen we bij volgende reizen van Hydrografische vaartuigen of Mijnenjagers alsnog proberen mee te nemen.

Tenslotte is in juni een Poolse particuliere expeditie van Santi Diving naar zee geweest om de Poolse onderzeeboot ORP Orzel te zoeken. Met dit team wordt al enkele jaren nauw samengewerkt en onze Poolse collega's hebben op deze expeditie weer een aantal mogelijke locaties van Hr. Ms. O13 onderzocht. Helaas ook hier geen spoor van de onze laatste boot of van de Orzel, maar wel is op één van de onderzochte locaties de in december 1940 verloren gegane Britse onderzeeboot HMS Narwhal gevonden! Uiteraard hebben we deze vondst bij de Britse autoriteiten gemeld. Wellicht volgt van hun kant nog verder onderzoek.

Onlangs heeft de mijnenjager Zr.Ms. Makkum tijdens een oefenreis bij Normandië nog bij toeval een onderzeebootwrak aangetroffen. Na onderzoek bleek het hier te gaan om de Duitse U-Boot SMS UC-69, welke op 6 december 1917 ten gevolge van een aanvaring met de eveneens Duitse onderzeeboot SMS- U-96 verging.

Uit bovenstaande vondsten blijkt dat de zeebodem nog steeds geheimen prijs kan geven, en we houden dan ook goede hoop dat we Hr.Ms.O13 terug zullen vinden.

Bescherming van Oorlogswrakken

De International Community of Submariners Associations heeft in mei haar 54^e jaarlijkse congres gehouden. Deze keer vond het evenement in St.Petersburg plaats waar ook enkele leden van de enige jaren geleden opgerichte Nederlandse afdeling bij aanwezig waren. Naast het aanhalen van vriendschapsbanden stond ook deze keer het enkele jaren terug opgestelde "Memorandum Regarding the Desecration of War Graves at Sea" ter bespreking op de agenda. Via dit memorandum wordt getracht de bescherming van oorlogswrakken op de politieke agenda van landen te krijgen. Ofschoon enkele belangrijke landen als de Verenigde Staten en Rusland inmiddels hun medewerking hebben toegezegd blijven nog veel landen terughoudend en het zal nog heel wat voeten in aarde hebben om bescherming internationaal geregeld te krijgen.

Zoals in het begin van deze nieuwsbrief al aangegeven worden de oorlogswrakken vanuit de Werkgroep Onderzeeboten voortdurend onder de aandacht van de ministeries gebracht. De gesprekken met de verantwoordelijke ambtenaren geven hoop op het opzetten van een doeltreffend beheer van deze graven op zee, en we hopen dat bij de toekomstige activiteiten van de Kuststaten op de Noordzee de oorlogswrakken omzichtig en met respect worden behandeld.

Bijzondere gebeurtenissen

Hoewel niet gerelateerd aan het vinden van de Hr.Ms. O-13 of de bescherming van de Nederlandse onderzeebootwrakken wil ik u toch een tweetal bijzondere gebeurtenissen niet onthouden.

Ik heb in september een bezoek mogen brengen aan de kapitein ter zee buiten dienst Ruud van Wely die op 13 september 100 is geworden. Ik had gezien zijn hoge leeftijd maar een bezoek van een uurtje aangekondigd maar ging pas, samen met de Chef d'Equipage van de Onderzeedienst, na dik 4 uur bij hem weg. Die 4 uur werden volledig gevuld met zijn belevenissen in de tweede wereld oorlog in zowel de Oost als in Europa op zowel bovenwater schepen als onderzeeboten waarbij hij eindigde als oudste officier op de O-24 onder wijlen Piet de Jong.

In oktober heb ik ook een bezoek mogen afleggen aan de Luitenant ter zee der eerste klasse buiten dienst Aart Hopman in Canberra, Australië. Aart is op 23 oktober 100 geworden en heeft gedurende de hele oorlog op de K-XV mogen dienen.

Ik kan u zeggen dat de inzichten van beide heren op mij een diepe indruk hebben gemaakt over wat het geweest moet zijn om onder oorlogsomstandigheden op onderzeeboten te hebben mogen dienen. Het heeft mij zeker gesterkt om alles in het werk te blijven stellen om de Hr.Ms. O-13 te vinden en de nagedachtenis van allen die gevallen zijn bij de Onderzeedienst hoog en levend te houden.

Als laatste bijzondere gebeurtenis moet ik u allen helaas meedelen dat op 16 december Hans Besançon is overleden. Hij is vanuit de SNO en de WGO de grote stimulator geweest achter de zoektochten naar onze oorlogsgraven en daar kunnen we hem nooit genoeg voor danken.

Tenslotte

Uit de vermissing van de Argentijnse onderzeeboot San Juan blijkt maar weer eens hoe fragiel het evenwicht is voor een kleine boot onder zee. Oorlog of niet, de belangrijkste strijd van een onderzeeboot is altijd de strijd met haar bemanning tegen de elementen. Ook dat is een strijd die soms zwaar bevochten wordt. Tal van middelen worden ingezet om de San Juan, die door de Argentijnse regering inmiddels als verloren is verklaard, alsnog op te sporen. Maar ook hier blijkt dat de zeebodem met de wrakken die daar soms reeds lang liggen vaak maar zeer summier in kaart is gebracht. Bij de zoekacties worden weliswaar wrakken aangetroffen, maar deze moeten stuk voor stuk worden onderzocht om vast te stellen of het hier de San Juan betreft. Wij hopen voor de families, vrienden en collega's dat zij toch snel gevonden mag worden.

Ik hoop u hiermee weer te hebben bijgepraat. Mocht u vragen hebben of suggesties willen doen, dan kunt u mij of mijn adjudant altijd bereiken via de in deze brief genoemde contactgegevens. Ik wil afsluiten met u fijne feestdagen te wensen, en ik hoop u volgend jaar bij de 4 mei herdenking te mogen ontmoeten.

De Commandant Onderzeedienst

KTZ Herman M.T. de Groot